

Beyin Göçüne İlişkin Yayınların VOSviewer ile Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of Publications on Brain Drain with VOSviewer

Halim BAŞ¹

Yayın geçmişi:

Makale gelişi:

09.02.2023

Revizyon:

01.03.2023

Kabul tarihi:

10.03.2023

Yayımlanma tarihi:

20.03.2023

Anahtar kelimeler:

Beyin göçü,

Bibliyometrik analiz,

VOSviewer,

Keywords:

Brain drain,

Bibliometric analysis,

VOSviewer,

Özet: Beyin göçü, nedenleri ve sonuçları itibarıyla küreselleşen dünyanın somut bir olgusudur. Ekonomik gelişmişlik, altyapı, politik öncelikler, stratejik vizyon, niteliklerin karşılama oranı ve sosyal hayat kalitesi gibi birçok husus beyin göçünü şekillendiren doğrudan ve dolaylı faktörlerdir. Dünyadaki ekonomik, politik, sosyal ve kültürel faktörler doğrultusunda dönemsel olarak beyin göçü yoğunlukları farklılaşabilmektedir. Bu durum, akademik çalışmaların alanlarını genişletmekte ve farklı disiplinleri birbirine yaklaştırmaktadır.

Bu çalışmada amaç, beyin göçü kavramını ele alan makalelerin araştırma kapsamını detaylı bir şekilde analiz etmektir. Bu çerçevede, çalışma beyin göçü konusundaki güncel konuların ne olduğunu ortaya koyan önemli bir kaynak konumundadır. Dahası bu çalışma ile, göç olgusunun birçok yönüyle VOSviewer aracılığıyla analiz edilmesine ilave olarak beyin göçü literatürünün de aynı araçla analiz edilerek bu yönde katkı sunulması amaçlanmıştır.

Web of Science Core Collection veri tabanında, beyin göçü kavramına ilişkin olarak yıl itibarıyla 100 ve üzeri yayının bulunduğu 2008-2022 arasında yayınlanan İngilizce dilindeki çalışmaların VOSviewer 1.6.18 yazılım programı aracılığıyla bibliyometrik analizi yapılmıştır. Çalışmada analiz birimi olarak yalnızca araştırma makaleleri incelenmiştir. Yıl ve yayın türü kısıtlarına ek olarak, Web of Science kategorisine göre en az 50 çalışmanın yayınlandığı ilk 16 kategori dikkate alınmıştır. Elde edilen 1383 yayın sınıflandırılmış ve incelenmiştir.

İnceleme sonucunda en fazla çalışmanın yapıldığı ülke Amerika Birleşik Devletleri (ABD), en fazla çalışmanın ve atfın alındığı yıl 2021 yılı, en çok geçen anahtar kelime beyin göçü (brain drain) olarak tespit edilmiştir. Ayrıca en fazla atf alan ülke yine ABD'dir. En fazla yayın yapan ve atf alan yazar ise Frederic Docquier'dir.

Abstract: Brain drain is a concrete phenomenon of the globalizing world regarding its causes and consequences. Many aspects, such as economic development, infrastructure, political priorities, strategic vision, qualification rate, and quality of social life, are direct and indirect factors that shape brain drain intentions. In line with the world's economic, political, social, and cultural factors, brain drain densities may vary periodically. This situation expands the fields of academic studies and brings different disciplines closer together.

This study aims to analyze the research scope and orientation of the articles dealing with brain drain. For this reason, the study is an important source that reveals current brain drain issues.

In the Web of Science Core Collection database, a bibliometric analysis of the English-language studies published between 2008 and 2022 on the concept of brain drain, which had 100 or more publications per year, was performed using the Vosviewer 1.6.18 software program. In the study, only research articles were examined as the unit of analysis. In addition to the year and publication type restrictions, the first 16 categories in which at least 50 studies were published according to the Web of Science category were considered. The 1383 publications obtained were classified and examined.

As a result of the review, the country with the most studies was the USA, the year with the most studies and citations was 2021, and the most common keyword was brain drain. In addition, the country with the highest number of citations is the USA. The most published and cited author is Frederic Docquier.

¹Dr. Öğr. Üyesi- Marmara Üniversitesi, İktisat Fakültesi/Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, İstanbul, Türkiye, halimb001@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4109-1696

Giriş

Beyin göçü, yeni bir olgu olmamakla beraber küresel entegrasyonun hızı nispetinde görünürlüğü belirgin bir şekilde artmıştır. Beyin gücü, bir ülkenin geleceğini şekillendirebilecek belirleyici faktörlerin en önemlilerinden biridir. Bu nedenle, beyin gücü yüksek olan ülkelerin ekonomik, sosyal, kültürel anlamda gelişmiş bir toplum yapısına ulaşması beklenir (Fujita, 2007, s. 483). Beyin gücü yeterli düzeyde olmadığı takdirde ise ülkenin gelişme seviyesinde belirgin bir artış görülme olasılığı düşük kalabilmektedir. Bundan dolayı ülkelerin küresel olarak rekabet edebilme hızını belirleyen faktörlerden biri katma değer üretebilecek eğitimli nüfusa sahip olmaktır (Miyagiwa, 1991, s. 743).

Beyin göçü, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin nitelikli emek konusunda önemli ortak noktalarındandır. Gelişmiş ülkelerde, beyin göçü yoluyla gelişmekte olan ülkelere katma değeri yüksek alanlarda daha uygun maliyetli emek talebi giderek artmaktadır. Buna karşın gelişmekte olan ülkeler ise gelişmekte olan ekonomileri için beyin kaybı yaşamamak ve bu nitelikli emekten yararlanmak istemektedir. Bu durum endüstri 4.0 ve toplum 5.0 çerçevesinde büyük bir yarış ve rekabet içinde gerçekleşmektedir. Diğer yandan beyin göçü niyetleri çeşitli faktörlere bağlı olarak gerçekleşen bir olgudur. Ekonomik, sosyal ve politik boyutlarıyla var olan beyin göçü olgusuna dair çok sayıda faktörden söz edilebilir (Lee, 1966, s. 50).

Bu çalışma, beyin göçü olgusuna ilişkin Web of Science Core Collection veri tabanında taranan araştırma makaleleri üzerinden bir çerçeve sunmaktadır. Çalışma çerçevesinde, SCI, SSCI ve AHCI atıf indekslerinde oldukça geniş ve farklı boyutlarıyla ele alınan beyin göçü çalışmalarının ağ hareketleri hakkında bir perspektif sunulmaktadır. Çalışmada beyin göçünün nedenleri, etkileri ve sonuçlarına dair yapılan araştırmaların ana hatlarıyla VOSviewer ile bibliyometrik analiz olarak sunulması amaçlanmıştır. Literatürde görece beyin göçü eğilimleri ve beyin göçüyle ilişkilendirilen yeni temalar belirlenmiştir. Bu sayede, beyin göçü çerçevesinde yeni temaların neler olduğu ve farklı disiplinler açısından nasıl çalışmalar yapılabileceği gibi hususlarda araştırmacılara yol göstermek hedeflenmiştir.

Çalışmada ilk olarak literatür taramasına yer verilmiş, ardından yöntem açıklanmıştır. Sonraki kısımda ise bulgular yayın kategorisi, yıllar itibarıyla tablo ve şekil yardımıyla belirtilmiştir. Bulgularda ayrıca beyin göçü atıf ağ analizi, araştırmacı ağ analizi, ülke ağ analizi ve anahtar kelime ağ analizi gibi araştırmacılara yol gösterici nitelikte analizler ele alınmıştır.

1. Literatür Taraması

Literatürde beyin göçüne ilişkin nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin yansırı çok kriterli karar verme yöntemlerinin de kullanıldığı birçok çalışma bulunmaktadır. Literatür incelendiğinde doğrudan beyin göçünü konu edinen bibliyometrik analizin çok az olduğu görülmektedir. Az sayıdaki çalışmalar ise doğrudan beyin göçünü merkeze alan çalışmalar kapsamında değil, dolaylı bir çerçevede ele alınmıştır. Örneğin, Vorontsova vd. (2020) çalışmalarında Scopus veritabanında eğitim reformlarının içeriğini, eğitim sistemleri ve işgücü göçü arasındaki ilişkiyi Birleşik Krallık, Fransa, Finlandiya, ABD, Çin ve Japonya ülkeleri çerçevesinde VOSviewer ile analiz etmiştir. Gelişmiş ulusal ekonomilerin rekabetçi yapılarının gelişimindeki önemi ortaya konularak beyin göçü bağlamına temas edilmiştir. Bir diğer çalışmada ise Haydaroglu (2022) iktisat alanında göç konusunda yapılan çalışmaların analizini yapmıştır ve ilgili kapsamda beyin göçünün daha çok ekonomik etkileri üzerindeki tez çalışmalarının varlığını ortaya koymuştur. Çelikkaya ve Atila (2020) göç ve kalkınma ilişkisini inceledikleri çalışmalarında Web of Science veri tabanındaki 1980-2019 arasındaki 1586 çalışmayı analiz etmiştir. Analiz sonuçlarına göre, çalışmaların 2006 yılından sonra artmaya başladığı görülmüştür. Daha genel olarak uluslararası göç literatürünü dikkate alan çalışmada ise Arslan (2022) uluslararası alan indekslerinde göçe dair çalışmaların bibliyometrik analizini Orange programı yardımıyla 1975-2020 yılları arasında analiz etmiştir.

Beyin göçünün birçok faktörden kaynaklı olduğu bilinmektedir. Bu faktörlerden biri de ülkedeki güvenlik sorunudur (Li ve Sun, 2019; Nghiêm-Phú ve Nguyễn, 2019). Bu çerçeveden bakıldığında dolaylı şekilde göç temalı “VOSviewer” analizi ile incelenen az da olsa çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan birinde Akaras (2022) Scopus veritabanında 1974-2021 yılları arasında yer alan araştırmaları inceleyerek 404 çalışmayı analiz etmiş ve uluslararası konjonktür nedeniyle son yıllarda çalışmaların arttığını belirtmiştir.

Daha geniş düzlemde göç ve VOSviewer ilişkili çalışmalara da rastlanmaktadır. Levy vd. (2020) çalışmalarında 1975-2018 yılları arasındaki kurumsal göç temalı 48,482 çalışmayı Web of Science veritabanından elde ederek VOSviewer yazılımı ile analiz etmiştir. Benzer şekilde Pudryk (2020) araştırmasında göç miktarı ile ülkenin sürdürülebilir kalkınması arasındaki ilişkiyi Scopus veritabanından işletme ve ekonomi alanındaki 16,330 makaleyi elde ederek VOSviewer yazılımı ile inceleyip, sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda meta analiz yapmıştır. Diğer yandan çevresel etkileri dikkate alan çalışmalarda son yıllarda artış görülmektedir ve çevresel kirliliğinin beyin göçüne neden olduğuna böylelikle vasıflı ve vasıfsız çalışanlar arasındaki gelir eşitsizliğini genişletebileceğine dair bulgular dikkat çekicidir (Liv d. 2020). Bu yaklaşım ile bağlantılı olarak Anuar vd. (2022) göç ve çevresel bozulmayı 2000-2020 yılları arasındaki 1372 makaleye odaklanarak incelemiştir. Çalışmada gösterge analizi olarak VOSviewer kullanılmış, göç ve çevresel bozulma hakkındaki akademik eğilimler ortaya konulmuştur. Yine son yıllarda dikkat çeken bir başka göç türü iklim göçüdür. Priovashini ve Mallick (2020) çalışmalarında çevresel (iklim) göçünün etkilerini Scopus ve Web of Science tabanından elde ettikleri 146 çalışmayı VOSviewer ile analize tabi tutmuşlardır ve bulgulara göre iklim değişimi söyleminin önemli etki olduğu sonucuna varılmıştır.

Chumky vd. (2022) afet kaynaklı göçlerin analizinde Web of Science veri tabanından 1989-2019 yılları arasında yayınlanmış 43 makale ile analiz etmişler ve mevcut çalışmaların Asya-Pasifik bölgesinde yoğunlaştıkları sonucuna varılmıştır. Gao ve Wang (2022) araştırmalarında 2004-2022 arasında Web of Science Core Collection veritabanından 2790 yayını elde ederek VOSviewer ile kırdan kente göç edenlerin entelektüel yapısını analiz etmişlerdir. Görüldüğü üzere, göçün farklı boyutlarına ışık tutan ve VOSviewer ile analiz yapılan birçok çalışma olmasına rağmen, doğrudan beyin göçünü konu edinen çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu çalışma ile literatürde bu yönde oluşan boşluk doldurularak katkı sunmak amaçlanmıştır.

2. Yöntem

Son yıllarda büyük verilerin analizine yönelik eğilimlerden yüksek düzeyde fayda sağlamaya yönelik olarak özellikle bibliyometrik haritalama programından yararlanma yolu daha görünürdür (Arslan, 2022, s. 36). Büyük veri analizlerinde, veri madenciliğinin bir boyutu olarak kullanılan ve “bilgisayarlı metin analizi” terimiyle beraber anılan metin madenciliği çalışmaları sosyal bilimlerde alanında popüler hale gelmiştir. Bu çerçevede, metin madenciliğinde kullanılan analiz türlerinden biri olarak bibliyometrik analiz, bir konuda oldukça detaylı bulgu sunumu veya derinlikli bir anlayışı sunması bakımından tercih edilen bir türdür (Artsın, 2020, s. 345). Bibliyometrik haritalama programı gerek farklı disiplinler arasında gerekse de mevcut literatürün yapısını farklı değişkenler çerçevesinde ortaya çıkarması bakımından oldukça tercih edilen bir analiz tekniğidir (Donthu vd. 2021, s. 286). Bu anlamda, veri tabanlarına bağlı olarak kullanılan bu teknik, nitel bir araştırma yöntemi olan bibliyometrik araştırma yöntemine uygundur ve bu çalışmanın yöntemini yansıtmaktadır. Bununla beraber, araştırma soruları çerçevesinde ulaşılmak istenen bibliyometrik parametrelerden ötürü çalışmada durum çalışması deseni tercih edilmektedir (Demir ve Gedik, 2022, s. 14).

2.1. Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı, Web of Science Core Collection veri tabanında 2008-2022 yılları arasında “Beyin Göçü” hakkında yazılmış araştırma makalelerini bibliyometrik analiz tekniği vasıtasıyla ve farklı değişkenler ile incelemektir. Bu yıl aralığının seçilmesindeki ölçüt en az 50 çalışma ve üzeri yayın sayısına tekabül etmesidir. Bu amaçla oluşturulan alt sorular şu şekildedir:

- 1) 2008-2022 yılları arasındaki beyin göçü araştırmalarının yayın kategorilerine göre dağılımı nedir?
- 2) 2008-2022 yılları arasındaki beyin göçü araştırmalarındaki atıfların ülkelere göre dağılımı nedir?
- 3) 2008-2022 yılları arasındaki beyin göçü araştırmalarının yapıldığı kurumlar nelerdir?
- 4) 2008-2022 yılları arasındaki beyin göçü araştırmalarında en çok yayın sahibi araştırmacılar kimlerdir?
- 5) 2008-2022 yılları arasındaki beyin göçü araştırmalarının dergilere dağılımı nedir?
- 6) 2008-2022 yılları arasındaki beyin göçü araştırmalarının kelime haritası nasıl dağılmaktadır?

2.2. Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, birtakım sınırlılıklar barındırmaktadır. Göç literatüründe yalnızca;

1. Beyin göçü olgusu
2. 2008-2022 yılları arasındaki çalışmalar
3. Web of Science Core Collection veri tabanında yalnızca 1383 araştırma makalesi dikkate alınarak sınırlandırılmıştır.

2.3. Veri toplama araçları ve veri toplama süreci

Bu çalışmada kullanılan analiz için, dokümanlar Clarivate Analytics Web of Science (WoS) veri tabanından elde edilmiştir. Analize dahil edilen dokümanlar 1 Ocak 2008-31 Aralık 2022 tarihine kadar olan yayın listesinden oluşmaktadır. WoS veri tabanında “brain drain” kelimesi kullanılarak arama yapılmıştır. Çalışmada 1966’dan günümüze kadar 3351 adet yayın listelenmiştir. Ancak arama sonuçları 2008-2022 yılları arası ve 50 ve üzeri yayın yapılan sosyoloji, ekonomi, siyaset bilimi, eğitim, demografi, yönetim, coğrafya ve sağlık politikaları gibi multidisipliner ilk 16 Web of Science kategorisi ile yalnızca araştırma makaleleri ile sınırlandırılmıştır. Elde edilen 1383 yayının yazar, kurum, ülke ve anahtar kelimeleri txt metin uzantısı ile indirilerek analiz edilmiştir. Elde edilen analiz sonuçlarından yola çıkarak ülkelerin atıf dağılımları, ülkelerin yayın sayıları, atıfları ve toplam bağlantı güçleri, atıf alan araştırmacılar, dergiler ve konu yoğunlukları görselleştirilerek ayrı ayrı sunulmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın sonucunda elde edilen verilerin bir kısmı yüzde ve frekans şeklinde ifade edilerek tablolandırılmıştır. Araştırmanın bulguları betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiş, ayrıca bibliyometrik amaçla geliştirilmiş yazılımlardan biri olan VOSviewer 1.6.18 versiyonu ile bibliyometrik haritalama programı yardımıyla yoğunluk ve ağ haritaları kullanılmıştır.

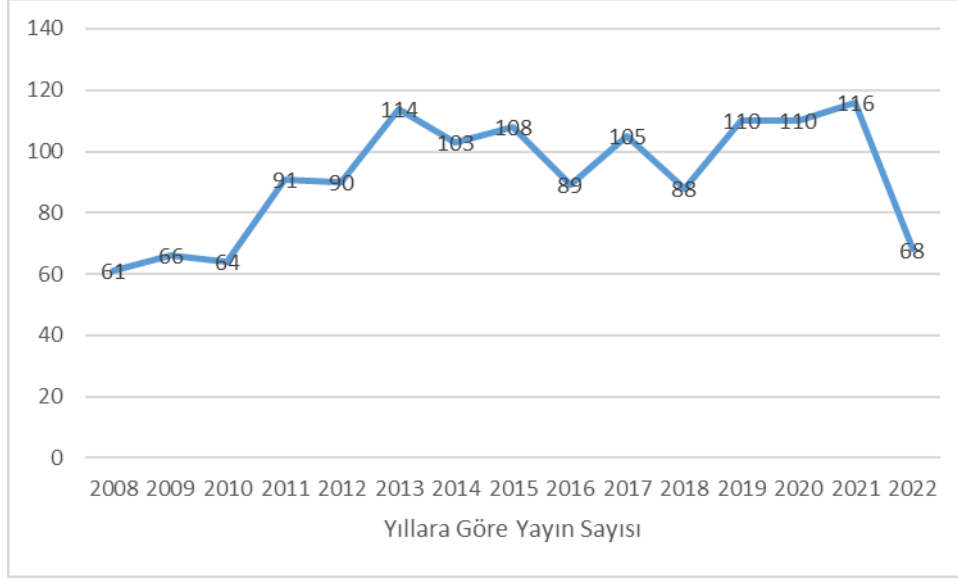
3. Bulgular

Beyin göçü ile ilgili yapılan bibliyometrik çalışmada 2008-2022 arasında 1383 araştırma makalesi WOS veri tabanından elde edilmiştir. Buna göre tablo ve şekillerde daha detaylı bir şekilde beyin göçü ile ilgili atıfların ülke bağlantısı, ülkelerin yayın sayısı, atıf puanları ve toplam bağlantı miktarı bilgileri bulunmaktadır.

Tablo 1. Yayınların araştırma kategorilerine göre sayıları

Web of Science Kategorileri	n
Ekonomi	483
Nüfus	167
Yönetim	155
Eğitim araştırması	150
Kamu evre iş sağlığı	102
Coğrafya	99
Çevresel alışmalar	80
Alan alışmaları	77
Sağlık politika hizmetleri	71
İşletme	68
Kalkınma alışmaları	68
Siyaset bilimi	65
Bölgesel kentsel planlama	64
Endtri ilişkileri işgücü	61
Sosyoloji	58
Disiplinler arası sosyal bilimler	55

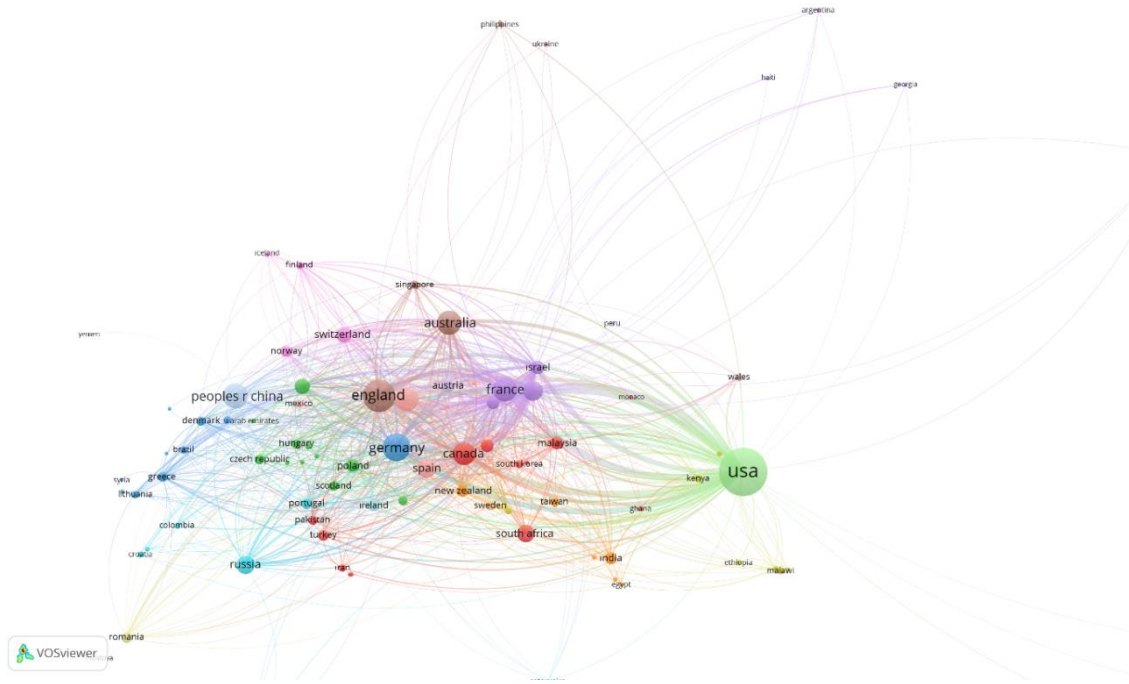
Tablo 1'e göre, 2008-2022 yılları arasında SCI, SSCI ve AHCI kriterlerine göre yayınlanan çalışmaların büyük bir bölümünün ekonomi kategorisinde olduğu görülmektedir. Ardından demografi, yönetim ve eğitim araştırmaları kategorisi gelmektedir. Bu alanların ön plana çıkması, dünyada iktisat, politika ve eğitim gibi dinamik alanların değişim ve dönüşümüne bağlı olarak beyin gücü meselesinin çok disiplinli mahiyetini yansıtılmaktadır. Diğer yandan "beyin gücü" yayınlarının yıllara göre dağılımı aşağıda Şekil 1'de yer almaktadır.

Şekil 1. Yıllara göre yayın sayısı

Şekil 1'e göre, 2008 yılından itibaren görece bir ivmelenme 2013 yılında gerçekleşmiştir. Ardından yayınların sayıları birbirine yakın izlemiştir ve 2021 yılına gelindiğinde en yüksek sayıya ulaşmıştır. Bununla beraber yayın sayısındaki en büyük artışın 2011 yılı itibariyle kaydedildiği görülmektedir. Bu etkiyi, 2008 krizinin sonuçları çerçevesinde artan hareketlilik olarak yorumlamak mümkündür. Benzer şekilde en çok araştırma 2021 yılında yaşanmıştır. 2019 yılının sonunda ortaya çıkan koronavirüs pandemisinin etkileri ile çalışma hayatında paradigma değişimi hızlanarak uzaktan çalışmanın yükselişine tanıklık edilmiştir. Aynı süreçte zaman ve sağlık açısından kişilerin öncelikleri değişmiş, nitelikli emeğin tercihleri beyin göçünün yapısını dönüştürmüştür (Murataj vd., 2022; Lawal vd., 2022). Bu nedenle, bu olguya ilişkin çalışmalarda görece artış yaşandığı söylenebilir.

Diğer taraftan yayınların sayısı yanında bu çalışmalarda alınan atıflar da önemlidir. Bu, beyin göçüne ilişkin alınan atıflarda hangi ülkelerin ön plana çıktığını görmek açısından elzemdir. Ülkelerin atıf analizi aynı zamanda, araştırma işbirliklerini ve ağlarını yansıtmaları bakımından araştırmacılara önemli ipuçları sağlamaktadır. Şekil 2'de ülkelerin atıf ağları ile aralarındaki bağ detaylı bir şekilde görülmektedir.

şekil 2. Beyin Gcne İlişkin Atıfların lke Dağılımları

şekil 2'ye göre beyin gcne ilişkin atıflar, ülkeler arasındaki ilişkilere göre farklı şekillerde dağılmaktadır. Buna göre yeşil renk; ABD, Hollanda, Polonya, Macaristan, İskoçya ve ek Cumhuriyeti arasında, kahverengi; İngiltere, Avustralya, Singapur, Ukrayna, mor renk; Fransa, Belçika, İsrail, Lüksemburg kırmızı renk; Kanada, Güney Afrika, İspanya, Malezya, Japonya ve Türkiye arasında ve mavi renk; Almanya, Yunanistan arasında ve Turkuaz renk; Rusya, Portekiz ve Kolombiya arasında yoğun ilişkiler olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Beyin Gcne İlişkin Atıf Yapılan ülkelerin yayın sayısı, atıfları ve toplam bağlantıları

lke	Yayın sayısı	Atıflar	Toplam Bağlantı Gücü
ABD	345	7040	2927
Fransa	88	2539	1797
Belçika	58	2149	1690
İngiltere	156	3405	1441
İsrail	28	1233	1125
Almanya	118	1798	1008
Lüksemburg	22	1025	885
İtalya	86	1135	885
Avustralya	87	1302	538
İspanya	55	579	515
Çin	95	1404	469
Kanada	75	1262	460

İrlanda	19	454	320
İsviçre	35	532	312
Yeni Zelanda	22	651	309
Rusya	49	195	262
Avusturya	30	453	180
Hollanda	30	453	180
Yunanistan	16	193	127
Singapur	11	241	127

Tablo 2'ye göre, beyin göçüne ilişkin 2008-2022 yılları arasında en çok makalenin yayınlandığı ülke ABD'dir. ABD'yi sırasıyla; İngiltere, Almanya, Çin, Fransa, Avustralya, İtalya, Kanada, Belçika, İspanya, Rusya, İsviçre, Hollanda, Avusturya, İsrail, Yeni Zelanda, Lüksemburg, İrlanda, Yunanistan ve Singapur takip etmektedir. Bununla beraber Şekil 2'de en fazla atıf alan araştırmacıların ağ analizi bulunmaktadır.

Şekil 3. Beyin Göçüyle İlgili En Fazla Atıf Alan Araştırmacılar

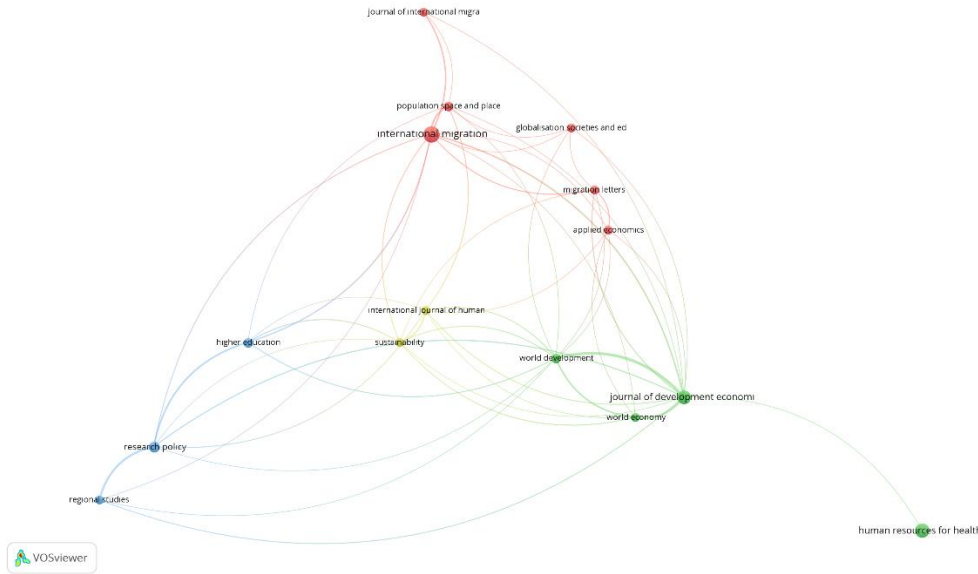
Şekil 3'te en fazla atıf alan yazarlar görsel harita üzerinde gösterilmektedir. Çalışmada en az 5 yayına ve 40 atıf ve birbiriyle bağlantı gücüne sahip 11 araştırmacı yer almaktadır. Diğer yandan Brugha, R. Adli araştırmacının bağlantı gücü olmadığı için haritalamanın içine dahil olmamıştır.

Beyin göçü olgusuna ilişkin yayın üreten çok sayıda araştırmacı bulunmaktadır. Ancak bunlar içinde yayın ve atıf sayısına göre belli başlı araştırmacılar dikkat çekmektedir. Buna göre, beyin göçüyle alakalı en az 5 yayını bulunan araştırmacıların sıralaması Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 3. Beyin Göçüne İlişkin Atıf Yapılan araştırmacıların yayın sayısı, atıfları ve toplam bağlantıları

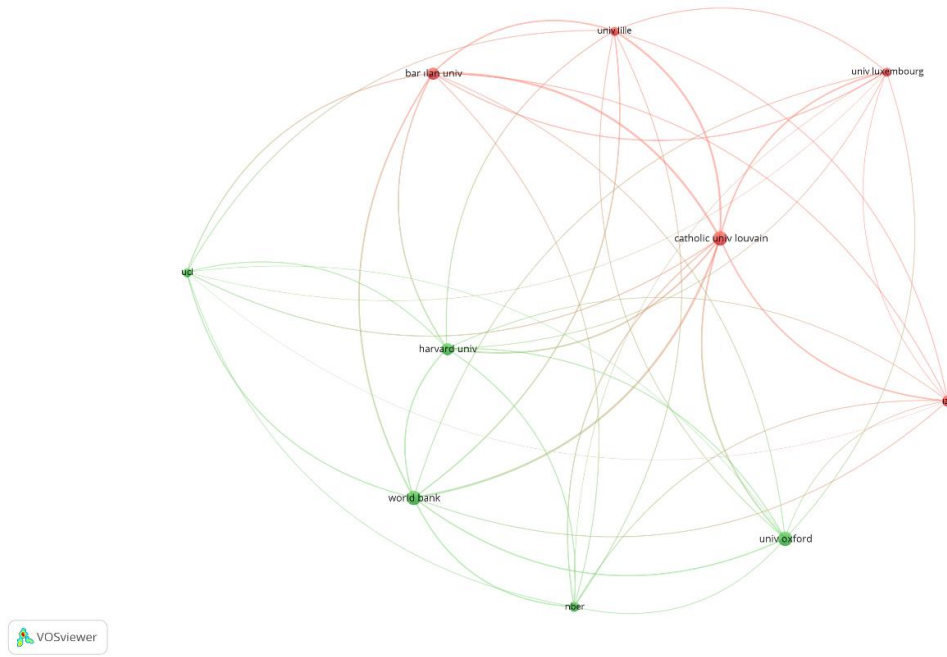
Yazar	Yayın sayısı	Atıflar	Toplam Bağlantı Gücü
Docquier, F.	26	1767	203
Rapoport, H.	13	1012	149
Beine, M.	6	865	77

göçüyle görece yeni olarak ilişkilendirilen kavramlar ise, hava kirliliği, iş tatmini, sağlık, sağlık hizmetleri, ekonomik bağımsızlık, bölgesel kalkınma, yetenek yönetimi ve akademik hareketlilik. Örneğin, görece yeni araştırma konularından olan karbon emisyonu ve beyin göçü ilişkisini inceleyen çalışmalardan birinde, beyin göçünün kişi başına düşen emisyon miktarını artırdığı tespit edilmiştir (Kazemzadeh vd., 2022). Hakeza hava kirliliği artışı da beyin göçü niyetini güçlendirici bir etki oluşturmaktadır (Khuc vd., 2022). Yine bir başka dikkat çekici konu başlığı olarak yetenek yönetimi ve beyin göçü arasındaki nedenselliğe örnek verilebilir. Latukha vd. (2022) araştırmalarında yurtdışına çıkma niyetlerinin yetenekleri geliştirme ve elde tutma uygulamaları aracılığı ile azaltıcı etkisine dikkat çekerken, Mao vd. (2022) küresel yetenek yönetimi ve küresel hareketlilik çerçevesini ön plana çıkarmaktadır. Daha geniş düzlemde, beyin göçü olgusunu niyet bazında etkileyen hususlar belirgin bir şekilde ortaya çıktıkça, görece yeni hususların bu kapsamda çalışılması ve analiz edilmesi şartı olmayacaktır. Özellikle bu alana ilgi duyan araştırmacılar açısından mikro ölçekli çalışmalara ağırlık verileceği tahmin edilebilir. Bu çerçevede, anahtar kelimelerin ilişkisel önemi araştırmacılara zaman açısından kolaylık sağladığı gibi literatürü daha farklı boyutlarıyla ele almayı mümkün kılabilir. Bunun yanında çeşitli teknikler ve yazılım vasıtaları ile yapılan içerik analizine göre farklılık arz etmektedir. İçerik analizi anahtar kelimeleri tekrar sıklığı ve tema vurgusu olarak ele almaktadır. Oysa buradaki anahtar kelimeler ilişkili kavramlara ilişkin ipuçları vererek araştırmacıyı çalışmaların gidişatı hakkında yönlendirmekte ve bilgilendirmektedir.

Şekil 5. En çok yayın yapan dergilerin dağılımı

Şekil 5'e göre, 2008-2022 yılları arasında en az 10 beyin göçü ile ilgili çalışmanın yayınlandığı dergi sıralamasına göre en çok "International Migration" (36) çalışma yayımlanmıştır. Ardından "Journal of Development Economics" (24), Research Policy (15), Higher Education (13), Population Space and Place (12), International Journal of Human Resource Management (11), Sustainability (11), World Economy (11) ve Regional Studies (10) olarak sıralanmaktadır.

şekil 6. Çalışmaların Yayımlandığı Kurumlar

şekil 6'ya göre, beyin göçü ile ilgili en çok yayın yapan kurumlar; Catholic University Louvian 26, Dünya Bankası 26, University of Oxford 25, Harvard University 18, Bar Ilan University 18, IZA (Institute of Labor Economics) 17, University of Toronto 16, Cesifo 15, University of Sydney 14 ve Nber (National Bureau of Economic Research) şeklinde sıralanmaktadır. Bu çerçevede, en çok yayın yapan ilk 10 kurum arasında üniversiteler, uluslararası kuruluşlar, enstitüler ve bağımsız kar gütmeyen kuruluşlar da yer almaktadır. Özellikle kuruluşlar nezdinde yayımlanan çalışmaların buldukları ülkelerin emek piyasası politikaları gibi temel politika alanlarına dair felsefelerini yansıttıkları söylenebilir

Sonuç ve Öneriler

Beyin göçü; eğitim maliyeti, stres, gelecek kaygısı, yetersiz hizmet algısı, güven problemi gibi hususlar başta olmak üzere birçok örüntüye sahip geniş bir olgudur. Son yıllarda, yoğunlukta meslek profesyonellerinin niyet ve tutumlarını içeren bir yöne sahiptir. Bununla beraber genç nüfus grubu için de gündemde sıklıkla yer almaktadır. Aslında beyin göçü, gerçekleşme safhası ve sonrası ile ilgili bir sınırlılığa sahip değildir. Kişilerin beyin göçü niyetleri öncelikle birtakım ekonomik, sosyal, kültürel ve politik kırılmalarla zihinlerde inşa olur. Daha sonrasında bu durum müşahhas hale gelir ve gerçekleşir. Bu nedenle, beyin göçünün niyetini şekillendiren dinamiklere yönelik gelişmeler farklı disiplinler ışığında ortaya çıkmaktadır.

Çalışmanın anahtar kelime işbirliği sonuçlarına göre, gelişmekte olan ülkeler konusunun eski popüleritesini kaybettiği görülmektedir. Daha spesifik olarak ifade edilecek olunursa, Afrika, Kanada veya Fransa gibi ülkelerin araştırıldığı/konu edildiği çalışmalar 2016 yılı öncesine ait olduğu ifade edilebilir. Özellikle 2016 yılından sonraki çalışmalarda ise Çin, Yunanistan, İtalya ve İspanya gibi ülkeleri konu edinen çalışmalarda görece bir yoğunluk görülmektedir. Özellikle ekonomik krizler karşısındaki kırılganlıkları ve sosyo-ekonomik yapılarının etkisi ile buradaki ilgili Güney Avrupa ülkelerine daha fazla odaklanılmaktadır. Hakeza bu ülkeler içinde, Çin'i merkeze alan çalışmalar, eğitilmiş nüfus yapısını hedefleyen Çin'deki gelişmeler ışığında yaşanan durumu izah ettiği söylenebilir. Özellikle uluslararası Çinli öğrencilerin de bu süreçte

olumlu katkıları vardır ve devlet politikaları da beyin göçünü önleyici/iyileştirici bir strateji üzerine odaklandığından araştırmalara konu olması doğal bir sonuç olarak beklenebilir. Bununla beraber, pandeminin etkisi ile sağlık çalışanlarının göç eğilimleri, akademik hareketlilik gibi konuları kapsayan iş tatmini ve yetenek yönetimi gibi beyin göçünü erkenden önlemeye yönelik bağlamlar da dikkat çekicidir.

Çalışmaların yayımlandığı kurumlara bakıldığında çoğunluğun Avrupa kökenli kurumlarda olduğu; ağırlık merkezini Batı Avrupa merkezli üniversite ve kurumların çalışmalarının oluşturduğu görülmektedir. Bunun yanında ABD, Kanada ve Avustralya gibi ülkeler dikkat çekmektedir. Bu ülkelerin ortak bir Anglo-Amerikan geleneğini temsil ettiği düşünüldüğünde alan yazındaki beyin göçü çalışmalarının yarısına yakını temsil ettiği söylenebilir. Ayrıca bu alanda Frederick Docquier ve Hillel Rapoport en az beş yayını olan kişiler içinde yayın oranı bakımından (%40) önemli bir ağırlığa sahiptir. Bu çerçevede, Çelikkaya ve Atila da (2020) göç ve kalkınmaya dair yaptıkları bibliyometrik çalışmada benzer bir sonuçtan söz etmektedir.

Bu çalışmada, böylesi önemli bir konunun VOSviewer aracılığı ile analizi yapılarak, akademik alan yazındaki topografyası ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Beyin göçüne ilişkin, en çok yayının yapıldığı, atfın alındığı ülke ve kurumlar ile araştırmacıların ayrıntılı bir şekilde bilgisi belirtilmiştir. Nihai olarak çalışma araştırmacılara yol gösterici bir mahiyet arz etmektedir. Burada araştırma yapacak kişilere, öncelikle bu olguyu çalışmaya başlamadan evvel öncül araştırmacıları, kurumları ve literatürdeki görece yeni kavramları tanımaya ve zaman kazandırmaya dönük bir fayda sağlanmaktadır. Bu itibarla, bu tür bir yazılım aracılığıyla yapılan analizler hızlıca alanı tanımayı kolaylaştırmaktadır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda Scopus veritabanı ile Citespace ve Biblioshiny gibi diğer yazılım araçları kullanılarak literatüre yeni bir bakış açısı sağlanabilir. Nitekim ülkelerin ekonomik kalkınma felsefelerinde yaşanacak dinamik dönüşümler ve buna bağlı ortaya çıkacak sonuçlara göre, beyin göçü çalışmaları da şekillenecektir. Bu sayede, elde edilecek verilerden yola çıkarak, önleyici/iyileştirici tedbirlerin ve teşviklerin neler olduğu hususunda karşılaştırma yapmak mümkün hale gelecektir.

Kaynakça

- Akaras, A. I. (2022). Göç ve Güvenlik İlişkisi Konusunda Yapılmış Akademik Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *TURAN-SAM*, 14(53), 153-164. Doi: 10.15189/1308-8041
- Anuar, A., Marwan, N. F., Smith, J., Siriyanun, S. ve Sharif, A. (2022). Bibliometric analysis of immigration and environmental degradation: evidence from past decades. *Environmental Science and Pollution Research*, 29(9), 13729-13741. Doi: 10.1007/s11356-021-16470-1
- Arslan, N. (2022). Uluslararası Alan İndekslerinde Göç Yazınına İlişkin Bibliyometrik Bir Analiz. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 41, 571-600. Doi: 10.14520/adyusbd.934034
- Arslan, E. (2022). Sosyal Bilim Araştırmalarında VOSviewer ile Bibliyometrik Haritalama ve Örnek bir Uygulama. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 33-56. Doi: 10.18037/ausbd.1227291
- Artsın, M. (2020). Bir Metin Madenciliği Uygulaması: Vosviewer. *Eskişehir Teknik Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi B-Teorik Bilimler*, 8(2), 344-354.
- Chumky, T., Basu, M., Onitsuka, K. ve Hoshino, S. (2022). The current research landscape of disaster-induced migration: A systematic review and bibliometric analysis. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 102931. Doi: 10.1016/j.ijdr.2022.102931

- Çelikkaya, S. ve Atila, M. (2020). Göç Ve Kalkınma İlişkisine Yönelik Bir İnceleme: Web Of Science Veri Tabanına Dayalı Bibliyometrik Ağ Analizi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(23), 350-367. Doi: 10.38155/ksbd.797055
- Demir, Y. E. ve Gedik, M. (2022). Engelli kavramı ile ilgili akademik yayınların VOSviewer ile bibliyometrik analizi. *Toplumsal Politika Dergisi*, 3(1), 12-25.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N. ve Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296. Doi: 10.1016/j.jbusres.2021.04.070
- Fujita, M. (2007). Towards the new economic geography in the brain power society. *Regional Science and Urban Economics*, 37(4), 482-490. Doi: 10.1016/j.regsciurbeco.2007.04.004
- Gao, H. ve Wang, S. (2022). The Intellectual Structure of Research on Rural-to-Urban Migrants: A Bibliometric Analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(15), 9729. Doi: 10.3390/ijerph19159729
- Haydaroğlu, C. (2022). İktisat Alanında Göç Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Stratejik Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 349-369. Doi: 10.30692/sisad.1093130
- Kazemzadeh, E., Fuinhas, J. A., Salehnia, N., Koengkan, M., Shirazi, M. ve Osmani, F. (2022). Factors driving CO2 emissions: the role of energy transition and brain drain. *Environment, Development and Sustainability*, 1-28. Doi: 10.1007/s10668-022-02780-y
- Khuc, Q. V., Nguyen, M. H., Le, T. T., Nguyen, T. L., Nguyen, T., Lich, H. K. ve Vuong, Q. H. (2022). Brain Drain out of the Blue: Pollution-Induced Migration in Vietnam. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(6), 3645. Doi: 10.3390/urbansci7010013
- Latukha, M., Shagalkina, M., Mitskevich, E. ve Strogetskaia, E. (2022). From brain drain to brain gain: the agenda for talent management in overcoming talent migration from emerging markets. *The International Journal of Human Resource Management*, 33(11), 2226-2255. Doi: 10.1080/09585192.2021.1949374
- Lawal, L., Lawal, A. O., Amosu, O. P., Muhammad-Olodo, A. O., Abdurashed, N., Abdullah, K. U. R., ... & Murwira, T. (2022). The COVID-19 pandemic and health workforce brain drain in Nigeria. *International Journal for Equity in Health*, 21(1), 174.
- Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47-57. Doi: 10.2307/2060063
- Levy, N., Pisarevskaya, A. ve Scholten, P. (2020). Between fragmentation and institutionalisation: the rise of migration studies as a research field. *Comparative Migration Studies*, 8(1), 1-24. Doi: 10.1186/s40878-020-00180-7
- Li, B., Cheng, S. ve Xiao, D. (2020). The impacts of environmental pollution and brain drain on income inequality. *China Economic Review*, 62, 101481. Doi: 10.1016/j.chieco.2020.101481
- Li, W. ve Sun, H. (2019). Migration intentions of Asian and African medical students educated in China: a cross-sectional study. *Human resources for health*, 17(1), 88. Doi: 10.1186/s12960-019-0431-z
- Mao, Y., Latukha, M. ve Selivanovskikh, L. (2022). From brain drain to brain gain in emerging markets: Exploring the new agenda for global talent management in talent migration. *European Journal of International Management*, 17(4), 564-582. Doi: 10.1504/EJIM.2022.123221

- Miyagiwa, K. (1991). Scale economies in education and the brain drain problem. *International Economic Review*, 743-759. Doi: 10.2307/2527117
- Murataj, N., Sylta, B., Krasniqi, Y., Bahtiri, S., Bekaj, D., Beqiri, P., & Hoxha, I. S. (2022). Migration Intent of Health Care Workers during the COVID-19 Pandemic in Kosovo. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(17), 11122.
- Nghiêm-Phú, B. ve Nguyễn, T. H. (2019). Impacts of perceived country image, institution image and self-image on students' intention to study abroad: a study in Hanoi, Vietnam. *Journal of Marketing for Higher Education*, 1-19. Doi: 10.1080/08841241.2019.1658146
- Priovashini, C. ve Mallick, B. (2022). A bibliometric review on the drivers of environmental migration. *Ambio*, 51(1), 241-252. Doi: 10.1007/s13280-021-01543-9
- Pudryk, Denis V. (2020). Migration process: Impact on sustainable development of the national economy. *Економічні горизонти*, 4(15), 51-58. Doi: 10.31499/2616-5236.4(15).2020.235913
- Vorontsova, A. S., Shvindina, H. O., Petrushenko, Y. M. ve Hordiienko, V. P. (2020). Reforming the education system to prevent labor migration. *Knowledge and Performance Management*, 4, 52-66. Doi: 10.21511/kpm.04(1).2020.05

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini beyan ederim. Aksi bir durumun tespiti halinde Toplumsal Politika Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.